

AnletsBladet

NR 1

FEBRUARI 2022

Ordföranden har ordet

Så har vi välkomnat ett nytt år och får börja lära oss att skriva 2022, vilket inte alltid är så lätt att komma ihåg.

Tyvärr fick vi börja verksamhetsåret med att ställa in ett evenemang, men det får vi inte lov att låta oss nedslås av. Vi planerar att ha både medlemsträffar "live" och studiebesök. Håll alla tummar för att dessa planer ska kunna infrias. Närmare information hittar du i Kalendarieret.

Fortfarande håller man på med återställandet av Broängsgården. Troligtvis kommer detta att fortgå under större delen av våren. Som tur är har vi tillgång till Stora salen men det har visat sig att den är väldigt uppbokad. Därför har vi tillfälligt fått ändra dag för medlemsmöten till tisdagar.

Något som vi återupptar är cirkelverksamheten. I skrivande stund är det två cirklar som startar men alla är välkomna att anmäla sig till dessa två eller någon av de andra som vi är beredda att starta. Det kanske också finns några som har idéer om andra ämnen – hör i så fall av er så får vi se om det går att ordna. Cirklarna kommer att hållas på vår tillfälliga adress i Tullinge, se separat artikel i bladet.

En positiv sak med hela det här covid-eländet är väl kanske att man har kunnat ägna sig helhjärtat åt något så trevligt som släkttforskning. Eller hur?

Carin

Offentliga avrättningar

"Enom till straff. Androm till skräck och varnagel".

"Offentliga avrättningsplatser och dödsstraff i Sverige fram till 1876." Detta var rubriken för medlemsmötet den 18 november. Desirée Kjellberg, chef för Sveriges fängelsemuseum i Gävle höll ett föredrag om detta allvarliga ämne. Desirée har drivit ett projekt om offentliga avrättningsplatser i Gävleborgs län och menar att dessa platser är ett bortglömt kulturarv. Med dagens ögon var de offentliga avrättningarna ett brott mot de mänskliga rättigheterna då de dömda skändades offentligt.

I Gävle satt de dömda i länshäktet i väntan på att få sitt straff. Därefter skulle man ut offentligt för att få sitt skamstraff eller avrättas.

Brottslingarna blev rannsakade och dömda på sin hemort. De satt sedan i arresten som en förberedelse på sitt straff. Domen måste fastställas av hovrätten för att vinna laga kraft. Fången skulle därefter förberedas av en präst, som sedan meddelade när personen var redo att avrättas. Avrättningen skedde sedan på hemorten. Ortsbefolkningen, både vuxna och barn, "kommenderades" då ut för att beskåda avrättningen. Om ingen militär fanns att tillgå, bildade de vuxna männen, 150-400 man, spetsgård runt schavotten. De stod med vassa störor för att hindra den som skulle avrättas att fly, men också för att de omkringstående inte skulle kunna komma för nära. Schavotten måste vara stor nog för att rymma 5 personer; den som skulle avrättas, bödeln, prästen, domare.

Man kunde inte avrättas om man inte erkänt brottet, men det var inget som man talade om.

Domstolen kunde "mildra" straffet till att i stället bli livstids straffarbete på fästning, vilket i stället blev ett långdraget lidande som oftast slutade med döden. Många blev på detta sätt "benådade" av hovrätten.

I regementsstäder fanns trähästen som straffredskap. Det var en hög trähäst med vass och spetsig rygg som den straffade skulle sitta på i 4 timmar. Man hängde tyngder på benen. Vilka skador hade man efter en sådan behandling? I Stockholm fanns en sådan häst på Packartorget, nuvarande Norrmalmstorg.

I 1734 års lag stadgades dödsstraff för 68 olika gärningar, t.ex. tidelag, tvefalt hor, blodskam, tvegifte, våldtäkt, barnamord, trolldom, mordbrand, falskmynneri, 4:e resan stöld, stöld från kyrkan, att dra svärd eller kniv i kyrkan i vredesmod, förräderi mot riket.

Att dömas till galge och gren: från 1734 slutade man att hänga de dömda. Därefter användes bara halshuggning. Hängning var fram till 1732 bara ett straff för män. Kvinnor skulle brännas. Schavotten var som en liten "stuga" på vilken man avrättade kvinnan och sedan kastade man ner henne i "stugan" och tände bålet. 1841 brann det sista bålet.

Avrättningsplatsen skulle finnas på gränsen mellan socknarna som bildade häradet. I folktron var det för att gästen inte skulle kunna hitta tillbaka och kunna

Forts. på sid. 2

Ansv.utgivare: Carin Johansson, Fagerlidsvägen 3, 146 30 Tullinge. tel. 070-591 4288
Redaktion: Arne Mattsson, Björkvändan 6, 147 33 Tumba. Tel. 08-530 371 16
Monica Andersson, Storskiftesvägen 53, 145 60 Norsborg. tel. 070-628 9911
Carin Johansson, Fagerlidsvägen 3, 146 30 Tullinge. tel. 070-591 4288

Hemsida: www.botvid.org

Våra arrangemang sker i samarbete med

Hemsida: www.sv.se/sv/

FöreningsInfo

BOTVIDSBYGDENS SLÄKTFORSKARFÖRENING

Föreningens adress

Botvidsbygdens Släktforskarförening
c/o Anita Karlsson, Grytstigen 80
147 52 Tumba. Tel. 08-530 33310,
mobilfn. 070-3310916

Hemsida: www.botvid.org

Webbmater: Mats Johansson, 072-7224817

Styrelsen

Ordf. Carin Johansson, 070-5914288
V.ordf. Mats Johansson, 072-7224817
Sekr: Anita Karlsson, 08-530 33310
Kassör: Inger Feldhofer tel. 070-6257776
Ledamot: Charlotta Eskilson, 070-6677964
Ledamot: Monica Andersson, 070-6289911
Suppl. Kjell Hanses, 070-3775604
Suppl. Barbro Ericsson, 070-5742681

AnletsBladet

Ansv.utg. Carin Johansson, 070-5914288
E-post: carin@medicalservice.se
Red. Arne Mattsson, tel. 08-530 37116
E-post: armatt@telia.com
Monica Andersson, 070-6289911
E-post: monica.andersson@storskiftet.se

Avgifter

Årsavgiften erläggs senast 1 mars.
Medlemsavgift 2022: 220:-
Famijemedlem: 70:-
Plusgiro: 419 06 23-1

Om du flyttar...

Anmäl din nya adress till:
Inger Feldhofer tel. 070-6257776
E-post: inger@feldhofer.se

Styrelsen informerar

Styrelsemöten

Vårens styrelsemöten kommer att hållas
onsdagarna den 16/2, 16/3, 20/4, 11/5

Medlemsträffar

Vårens medlemsträffar: 22/2, 22/3 (års-
möte), 28/4, 18/5

Läs mer under kalendarieret.

AnletsBladet

söker medförfattare

Snart är det dags för nästa AnletsBlad och till dess behöver vi material. Artiklar, korta eller långa, smånotiser s.k "fynd" under forskningen m.m. Vässa pennan och skriv, tidningen är till för Dig!

Redaktörerna

Offentliga avrättningar...forts. från sid. 1
spöka. Platsen skulle också finnas vid en allfarväg och vara synlig från långt håll. Den skulle också kunna ta emot ett stort antal åskådare samt ligga långt från bebyggelse. De avrättade grävdes ner på avrättningsplatsen där man också grävde ner självspillingar då dessa inte fick ligga i vigd jord.

I 1734 år lag fanns det också något som hette "Förstärkt dödsstraff" som innebar att mannen halshöggs och därefter steglades dvs att lemmarna höggs av och placerades på 4 hjul, bålen på det femte hjulet och huvudet på en påle. Kvinna blev å båle bränd, som det hette. På 1800-talet "humaniserades" steglingen till bara 3 hjul.

Under 1800-talet diskuterades ofta att avskaffa dödsstraffet. Bönderna röstade alltid för att få bort det. Fullt förståeligt med tanke på att de måste bilda spetsgården.

De sista offentliga avrättningarna i Sverige var Hjert och Tector som avrättades år 1876; Hjert utanför Malmköping och Tector vid Stenkumla på Gotland. De avrättningar som därefter skedde i Sverige utfördes inom fängelsemurarna.

Forskarrummet våren 2022

Vi fortsätter att ha forskarrummet öppet på Mekanikervägen 13 i Tullinge.

Det som gäller är att man måste anmäla sig enligt samma rutin som under hösten. Anmälan sker till forskning@botvid.org senast kl. 10 den aktuella dagen, gärna tidigare. Invänta sedan svar och vägbeskrivning.

Givetvis gäller det som vanligt att man ska känna sig helt frisk och inte ha några förkylningssymtom för att kunna komma.

Aktuella eftermiddagar kl. 13-17 är:
9/2, 16/2, 9/3, 16/3, 30/3, 13/4, 20/4, 11/5.

Aktuella kvällar kl. 18-21 är:
2/3, 6/4, 4/5

Den siste som avrättades i Sverige var Anders Andersson Ander som avrättades 1910 på Långholmen med giljotin. Dödsstraffet avskaffades i Sverige 1921, i krigstid 1973. Sedan 1975 är det inskrivet i Regeringsformen "Dödsstraff får inte förekomma".

Text: Monica Andersson

Resultat från tävlingen hösten 2021.

Höstens tävling erbjöd vissa utmaningar verkar det som. Maximalt antal poäng som man kunde skrapa ihop var 21. Äras de som äras bör och här är de tre som lyckats pricka in flest rätt:

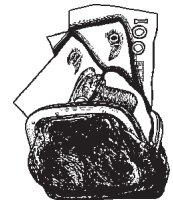
Maud Sjöqvist	20
Kenneth Averstad	18
Ulla Larsson	17

Grattis till er tre och även ett "bra jobbat" till er andra som deltog.

Nu gör vi ett uppehåll med tävlingen och hoppas på att kunna erbjuda medlemsmöten som vanligt under våren. Men – man vet aldrig. Det kan ju hända att det kommer någon tävling då och då. Det gäller att hålla koll på vår hemsida!

Mats, Carin och Monica

Kassören meddelar...

Nya medlemmar:

Sedan manusstoppet för AnletsBladet nr. 4/2021 har föreningen fått 4 nya medlem som hälsas hjärtligt välkomna.

Dag Asplund	Tullinge
Göran Björkman	Tullinge
Solveig Björkman	Tullinge
Sara Lager	Älvsjö

Inbetalning av medlemsavgift.

Till detta AnletsBlad bifogas en påminnelse om inbetalning av innevarande års medlemsavgift. Avgiften insättes på Plusgirokonton 419 06 23-1.

Medlemsavgiften ska erläggas senast den 1 mars och glöm inte att fylla i namn och adress.

Ett livsöde

På medlemsträffen 28 okt. 2021 i ABF:s lokaler i Huddinge berättade Mats Johansson om ett livsöde under andra halvan av 1800 talet i Nyköping och Stockholm.

I hans svärmors släkt fanns en skröna om en mor som hoppat i Strömmen och drunknat.

Han skrev en uppsats om Johanna Charlotta och vad som verkligen hade skett med henne.

Hon föddes 1847 i Svärta (D). Föräldrarna var arbetaren Lars Petter Lindgren född 1811 och Maria Christina Bergström född 1815. De hade 14 barn, varav 9 blev vuxna.

Johanna Charlotta var piga från 15 års ålder först i Norsholm och senare i Runtuna socken. När hon var 17 år var hon piga i Nyköping hos flera personer. Hon skulle flytta tillbaka till föräldrarna i Svärta 1867 men flyttade istället till Träsket i Stjärnholms rote i Nyköping som hushållerska. Hon flyttade därifrån när hennes första oäkta barn föddes 1869 och som avlider samma år. När andra barnet föds 1872 bodde hon i Nyköpings Sankt Nicolai. 1½ år gammal avled dottern. Tredje barnet föds också i Nyköping, men blev bara 1 månad gammalt. Fjärde barnet föds 1875, men blir bara knappt två månader gammalt. Ingen fader finns antecknad för dessa fyra barn.

Prästerna hade inte kontroll på hennes barn, utan de skrev i kyrkboken att hon haft 2 oäkta barn som var döda. Johanna flyttade 1881 från Nyköping till Katarina i Stockholm med sitt 5:e barn fött 1877 och sitt sjätte fött 1878. Hon skrevs då som sömmerska. I Rotemansarkivet finns Johanna antecknad och hon flyttar 22 gånger på 16 år. Barn nr 7 föds 1881, nr 8 1883, nr 9 1885 och hennes tionde barn föds 1886. Samtliga dör unga. De två som flyttade med henne till Stockholm bor bara korta perioder med sin mor. De bodde troligen hos något syskon i Nyköpingstrakten, men var ej skrivna där.

Hon blev sambo 1886-1896, ett så kallat Stockholmsäktenskap. Han var jämn-gammal med Johanna. Han avled 1896. Johanna bodde på Krukmakargatan 4 1896-97. Huset var alldeles nybyggt. Det var mycket fuktigt där. Fattiga fick bo där för att med sin kroppsvärme torka ut lägenheterna.

Hon orkade inte längre, utan tog livet

av sig genom att hoppa i Hammarby sjö i maj 1897.

Mats funderade på om hon kan ha blivit häktad någon gång. Han sökte i Polisens arkiv.

Polisunderrättelser från hela Sverige finns på Arkiv Digital. Johanna hade blivit varnad för lösdriveri 1887, 1888, 1892, 1894 och 1896. I Överståthållar-ämbetets arkiv finns originalrapporterna kvar.

Mats har bara hittat två av hennes 10 barn som levde till vuxen ålder.

Dottern Rosalia gifte sig och fick 7 barn (Mats svärmor är ett av dem). Rosalia avled 1925 i Tystberga.

Ida gifte sig och fick ett barn. Hon avled 1947 i Enskede.

Forska vidare:

Fattigvårdsstyrelsens handlingar från Nyköpingstiden

Stadsfiskalens arkiv, ev. förkomna

Lösdrivarprotokoll och förhör kan finnas i Landskansliets protokoll

Böcker:

Tomas Söderblom - Horan och batongen Yvonne Svanström - Offentliga kvinnor, prostitution i Stockholm 1812-1918

Rebecka Lennartsson - Malaria urbana, om prostitution i Stockholm kring 1900

Sammanställt av: Anita Karlsson

Kamratcirklar

Under våren 2022 kommer vi att starta några cirklar. Dessa beräknas att starta fr.o.m vecka 10. De kommer att hållas i vår tillfälliga lokal på Mekanikervägen 13 i Tullinge (Botkyrka Hantverksby) och vi maximerar antalet deltagare till 4 för att undvika trängsel. Anmäl ditt intresse till cirkel@botvid.org så återkommer cirkelledaren med detaljer. Vi startar en cirkel när vi har tillräckligt med deltagare.

Nedanstående två cirklar är redan fastställda och har några deltagare som tidigare anmält sitt intresse. Det kan finnas plats för fler så anmäl dig om du är intresserad.

Min Släkt

Startar

Kostnad

Cirkelledare

DNA

Startar

Kostnad

Cirkelledare

Dessutom erbjuder vi cirklar i:

Att läsa gammal text

Digitala Forskarsalen

Soldatforskning

Om du har önskemål om någon ytterligare cirkel så vill vi gärna att du meddelar detta på ovanstående adress.

KALENDARIUM

Möteslokal: Broängsgården, Falkvägen 42, Tumba. Buss 715 avgår från Tumba C och stannar utanför lokalen.

Tisdag 22/2 kl. 19.00

Medlemsträff (obs! dagen)

Christer Carmevik kommer och berättar om "DNA - släktforskning med gener istället för kyrkböcker!"

Kaffe serveras från kl. 18.30.

Entré 20:- Icke medlemmar 40:-

Tisdag 22/3 kl. 19.00

Kallelse till årsmöte (obs! dagen)

Dagordning till årsmötet finns som bilaga till detta Anletsblad. Övriga årsmöteshandlingar presenteras på hemsidan 14 dagar före årsmötet. Handlingarna kommer också att finnas tillgängliga på plats under årsmötet.

Efter årsmötesförhandlingarna berättar **Kekke Stadin** om "Åktenskapsstrategier på 1600-och 1700-talen".

Fri entré. Kaffe serveras från kl. 18.30.

Torsdag 28/4 kl. 16.00

Studiebesök.

Vi besöker Stockholms Stadsmuseum och får en visning av "Museets guldkorn". Startplats: Plan 1, vid hissen.

Onsdag 18/5 Studiebesök

Vid pressläggningen är inte programmet fastställt. I nästa nummer av Anletsbladet återkommer vi med mer information.

Gårdsforskning

Foto: Karin Ekströmer

På medlemsmötet den 28 okt 2021 i ABF:s lokaler i Huddinge berättade Carin Johansson om hur hon gjorde för att få reda på hur gammal gården Skedshult Humlegård 1,5 mil söder om Valdemarsvik kan vara.

Hon använde:

Hembygdsföreningar kan ha information om olika gårdar.

Hitta.se – för att hitta nuvarande fastighetsbeteckning.

Lantmäteriet – de har uppgifter om tidigare ägare och eventuellt tidigare fastighetsbeteckning.

Riksarkivet – för att få fram lagfartsböcker från perioden 1933-1980.

Arkiv Digital/Inskrivningsdomare – där man kan hitta lagfartsböcker.

Arkiv Digital/Häradsrätter – där man också kan hitta lagfartsböcker.

Lantmäteriets historiska kartor – laga skifte och storskifte bl.a.

Domböcker/småprotokoll – det krävdes tre uppbud före försäljning av fastigheter och de behandlades på lagtima ting.

Husförhörslängder

Mantalslängder

Svenska gods och gårdar (1940-tal) – ett bokverk som kan ha med gården man söker.

Sveriges bebyggelse (1950-tal)

Sammanställt av: Anita Karlsson

Kända neonskyltar i Stockholm

Åhlén's klockan (även kallad *Åhlén's tidkula*) är en neonskulptur på taket av varuhuset Åhlén's Söder vid korsningen Götgatan/Ringvägen.

Byggnaden för Åhlén's Söder uppfördes redan 1929 och den välkända neonskulpturen kom på plats i november 1942. Den är utformad som en klotformad klocka krönt av en dalahäst.

Hela skulpturen väger 3 500 kilo och har fyra urtavlor samt en röd neonljusring svävande ovanför. Klotet är målat i ljusblått, masten som går rakt genom klotet och bär upp neonringen är vit och själva dalahästen har den traditionella färgsättningen. Klockan är ett välkänt inslag i stadsbilden på Södermalm.

NK:s klocka

Den snurrande NK-klockan är ett exempel på en tidig rörlig neonskylt. Den satt först på Telefontornet på Malmskillnadsgatan vid Brunkebergstorg men när tornet revs 1952 flyttades den 1953 till NKs tak. Hela den roterande klockan är 7 meter i diameter och väger sju ton. Bara minutvisaren är 4,5 meter lång och väger 44 kilo. När klockan tändes första gången den 2 oktober 1939 satt det 22 mm neonrör på varje sida med en total längd av 105 meter. Klockan har NKs välkända logotyp i grönt på ena sidan och själva klockan i rödlysande neonrör på den andra sidan. År 2012 byttes neonrören ut mot LED-teknik.

Källa: Wikipedia

Bilder: Wikipedia

Ang. neonskyltar i Anlets-Bladet dec 2021:

Min pappa hette Axel Olsson och var skyltplåtslagare. Han var den som 1938 gjorde den ursprungliga plåtkonstruktionen till Draken-skylden på Fridhemsplan. Jag passerade under min uppväxt ofta Fridhemsplan tillsammans med mina föräldrar i samband med att vi besökte släktingar, och då försummade min pappa aldrig att peka ut skylten och påminna mig om att det var han som hade gjort plåtslageriarbetet. Han var mycket stolt över den och sade att den, p.g.a. den ore-gelbundna formen, var det mest komplicerade arbetet han gjort. Det var tydligt att han ville att jag alltid skulle minnas detta när jag såg skylten. Pappa sa också att han gjort fler biografiskyltar i Stockholm, men ingen var lika ”fin” som Draken. Han nämnde nog några, men tyvärr minns jag inte vilka det var.

Att han kände en man som hette Morne snappade jag upp redan som mycket liten, men jag visste inte att de hade arbetat ihop. Att pappa varit anställd hos Ingenjörfirman Teknik hade jag hittat i ”Sveriges befolkning 1940”.

Efter att ha sett decembernumret av AnletsBladet kollade jag genast var Ruben Morne varit anställd 1940. Och det var som elektroingenjör på Ingenjörfirman Teknik! Hans ansvarsområde var alltså neonrören och installationen av dessa.

Jag vet inte, men jag gissar att de måste ha arbetat tillsammans ett par år åtminstone innan arbetet med Draken inleddes så Morne visste att pappa var rätt person att ansvara för detta ganska avancerade arbete. Morne grundade företaget Morneon på 1950-talet. Han startade verksamheten i en lokal på Pryssgränd 12 på Södermalm i Stockholm, ungefär 2 ½ kvarter från vår bostad. Pappa tog med mig och pekade ut att där hade hans vän startat en ny firma. Jag minns att det hade satts upp mängder av affischer med reklam för den på gatorna runt omkring. Jag tror att jag kan ha varit 10-12 år då. Men vid det laget var pappa sedan länge (troligen andra halvan av 40-talet) anställd av Philips Neon. Någon gång under 60-talets slut eller 70-talets början sa pappa att ”nu måste plåtkonstruktionen ha bytts ut” eftersom järnplåt som sitter utomhus och utsätts för väder och vind med tiden förstörs av korrosion. Idag borde den alltså ha blivit utbytt ytterligare gånger.

Text: Maud Sjöqvist